

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.028.02.2017

P/17/082

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/082 – Działania organów administracji publicznej w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	1. Monika Różańska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/216/2017 z 23 listopada 2017 r., LKR/92/2018 z 25 kwietnia 2018 r. 2. Aleksander Podsiadło, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/217/2017 z 23 listopada 2017 r., LKR/93/2018 z 25 kwietnia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1, 2, 1100-1104)
Jednostka kontrolowana	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Krakowie, ul. Prądnicka 76, 31-202 Kraków (WSSE)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Foremny, Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny ² (MPWiS) (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna³

WSSE w badanym okresie w ograniczonym stopniu realizowała zadania dotyczące ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej. Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że WSSE nie była w pełni przygotowana pod względem organizacyjnym do prawidłowej i skutecznej realizacji ustawowych zadań komórkowej ww. zakresie. Do WSSE w latach 2015 – 2017 wpłynęło ponad 1390 sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych⁴ wokół SBTK⁵, przekazanych przez operatorów sieci komórkowych w trybie art. 122a uPoś⁶ oraz ponad 2 700 zgłoszeń instalacji przekazanych w trybie art. 152 ust. 7a uPoś. WSSE prowadziła na własne potrzeby ewidencję tych dokumentów, jednak nie dysponowała aktualnymi, usystematyzowanymi danymi na temat liczby SBTK na terenie województwa oraz ich podstawowych parametrów, co wynikało z braku jednolitych w Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) zasad w zakresie ewidencjonowania danych na temat SBTK, jako źródeł PEM.

W latach objętych kontrolą MPWiS przypisał obowiązki z zakresu ochrony przed PEM pracownikom, umożliwiał udział w szkoleniach, jak również dysponował sprzętem pomiarowym i zapewnił jego bieżące wzorcowanie. Niemniej jednak w kontrolowanym okresie brak było specjalistycznych szkoleń z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTK, a w szczególności metodyki wykonywania takich pomiarów, dla pracowników, którzy przyjmowali i analizowali wyniki pomiarów przekazywane przez użytkowników SBTK. Tego

¹ Kontrolą objęto lata 2015–2018 z uwzględnieniem okresów wcześniejszych, jeśli zdarzenia mające w tym czasie miejsce, wpłynęły na ustalony stan faktyczny.

² Powołany na stanowisko od dnia 16 listopada 2015 r. Poprzednio stanowisko MPWiS sprawował Michał Seweryn powołany 3 marca 2013 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁴ PEM – pole elektromagnetyczne.

⁵ SBTK – stacja bazowa telefonii komórkowej.

⁶ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, ze zm.), dalej uPoś lub ustawa Poś.

typu szkolenia nie były też organizowane przez GIS⁷. Zważywszy, że celem tego typu pomiarów było potwierdzenie czy w miejscach dostępnych dla ludności w otoczeniu SBTk nie zostały przekroczone dopuszczalne poziomy PEM, a państwowy wojewódzki inspektor sanitarny (PWIS) jest organem właściwym w sprawach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej, pracownicy WSSE powinni dysponować bieżącą wiedzą umożliwiającą ocenę miarodajności przedstawianych wyników i inicjowanie działań w przypadku stwierdzenia zastrzeżeń, co do ich treści.

Pracownicy WSSE odpowiedzialni za prowadzenie ewidencji i analizę wpływających sprawozdań z pomiarów PEM w otoczeniu SBTk oraz zgłoszeń instalacji wskazywali, iż dokonywali analiz sprawozdań, niemniej jednak w żaden sposób nie były one dokumentowane, co w ocenie NIK uniemożliwiało dokonanie oceny rzetelności podejmowanych działań w tym zakresie.

Działalność kontrolna WSSE w zakresie dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk była realizowana tylko interwencyjnie na podstawie składnych wniosków i skarg mieszkańców lub innych jednostek, a nie była w ogóle prowadzona w lokalizacjach wytypowanych w oparciu o własną analizę ryzyka WSSE, w tym w lokalizacjach, w których laboratoria działające na zlecenie użytkowników SBTk w ogóle lub w niewystarczającym stopniu wykonały pomiary PEM w budynkach mieszkalnych, na balkonach, tarasach i w świetle okien. Kontrole te prowadzone były rzetelnie, zgodnie z możliwościami technicznymi posiadanego przez WSSE sprzętu pomiarowego, niemniej jednak mierniki szerokopasmowe, biorąc pod uwagę specyfikę współczesnych systemów telefonii komórkowej, nie pozwalały na identyfikację źródeł PEM i wprowadzenie poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, a tym samym na spełnienie wszystkich wymogów metodyki pomiarów określonej w zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.⁸ NIK uwzględnia, iż kierunki działań kontrolnych w tym obszarze nie były ujmowane w wytycznych GIS, a także brak było ustalonych w ramach Państwowej Inspekcji Sanitarnej jednolitych zasad i przesłanek typowania lokalizacji do pomiarów kontrolnych oraz sposobu planowania i prowadzenia pomiarów. NIK zwraca jednak uwagę, iż przepisy uPIS⁹ uprawniają PWIS do przeprowadzania – w ramach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w województwie – pomiarów PEM z własnej inicjatywy w miejscach wskazanych w art. 25 ust. 1 pkt 1 uPIS, czy też art. 26 uPIS, za uprzednią zgodą mieszkańca. Zdaniem NIK powinno to następować m.in. w sytuacji uzasadnionych zastrzeżeń do wyników pomiarów przedłożonych przez użytkownika SBTk.

Działania oświatowo-zdrowotne, zrealizowane przez WSSE, w zakresie ochrony przed PEM pochodzącym od urządzeń telefonii ograniczały się do udostępniania na stronie internetowej informacji na temat sposobów ograniczania ekspozycji na PEM podczas korzystania z telefonów komórkowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Zgodnie z art. 1 uPIS do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym zakaźnych i zawodowych, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami: higieny środowiska (art. 1 pkt 1), higieny radiacyjnej (art. 1 pkt 3).

⁷ GIS – Główny Inspektor Sanitarny

⁸ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

⁹ Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1261, ze zm.), dalej uPIS.

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu faktycznego

1.1. W WSSE zgodnie z podziałem organizacyjnym sprawowanie nadzoru bieżącego i zapobiegawczego nad warunkami m.in.: higieny środowiska, higieny radiacyjnej należało do Działu Nadzoru Sanitarnego, w skład którego wchodziły: Oddział Nadzoru Higieny Środowiska, Oddział Nadzoru Higieny Pracy i Ochrony Radiacyjnej. Zgodnie z regulaminem organizacyjnym WSSE¹⁰ do zadań Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska (dalej Oddział NS) należało m.in.: prowadzenie nadzoru nad przestrzeganiem wymagań w zakresie środowiska naturalnego i innych elementów oddziałujących na zdrowie ludzi, opiniowanie i uzgadnianie dokumentacji w zakresie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko, dokumentacji projektowych obiektów pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Do zadań Oddziału Nadzoru Higieny Pracy i Ochrony Radiacyjnej (dalej Oddział NP) należało m.in. prowadzenie nadzoru nad źródłami i użytkownikami urządzeń generujących promieniowanie elektromagnetyczne. Oddział był zobowiązany w szczególności do:

- prowadzenia ewidencji źródeł i użytkowników urządzeń generujących promieniowanie elektromagnetyczne;
- nadzoru nad pomiarami natężeń pól elektromagnetycznych na stanowiskach pracy i miejscach przebywania ludzi;
- planowania, monitorowania i oceny działań w zakresie nadzoru higieny radiacyjnej na terenie województwa małopolskiego;
- współpracy z organami, instytucjami i jednostkami w zakresie higieny radiacyjnej.

Wykonywanie pomiarów w zakresie ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem jonizującym i niejonizującym należało do Oddziału Laboratoryjnego Badań i Pomiarów Instrumentalnych Działu Laboratoryjnego WSSE (dalej Oddział Laboratoryjny lub Laboratorium).

(dowód: akta kontroli str. 12-58)

Poszczególnym pracownikom Oddziału NS, Oddziału NP oraz Oddziału Laboratoryjnego w zakresach czynności przypisano zadania wynikające z podziału organizacyjnego i kompetencji zadań ww. trzech komórek organizacyjnych WSSE. Ponadto każdy z pracowników w zakresie czynności został zobowiązany do ewentualnego wykonywania innych czynności określonych w regulaminie organizacyjnym WSSE oraz zleconych przez przełożonego oraz dyrektora WSSE.

(dowód: akta kontroli str. 60-62, 65-92, 192-240)

Zadania merytoryczne w zakresie PEM niejonizującego (w tym pochodzącego od urządzeń telefonii komórkowej) były wykonywane w latach 2015-2017 przez:

- pięciu pracowników z Oddziału NP, w tym: kierownika Oddziału, lidera w zakresie higieny radiacyjnej, dwóch wiodących pracowników merytorycznych oraz pracownika wdrażającego się w zakresie PEM. I tak: w grudniu 2015 r. stan kadrowy uległ zmniejszeniu o jednego wiodącego pracownika¹¹, który głównie był odpowiedzialny za realizację zadań w zakresie PEM niejonizującego, w tym za prowadzenie dokumentacji SBTK. Główne obowiązki i zadania merytoryczne w związku z jego odejściem przejął pracownik dotychczas z nim współpracujący i szkolący się w tym zakresie. Do jego obowiązków należało m.in.: prowadzenie ewidencji i analizy sprawozdań z pomiarów oraz zgłoszeń instalacji emitujących pole magnetyczne – zadania te przypisano w zakresie czynności pracownika¹². Ponadto zadania z higieny radiacyjnej wykonywało jeszcze dwóch pracowników, tj. lider w zakresie higieny radiacyjnej, do obowiązków którego należało przygotowanie danych do zestawień i analiz statystycznych

¹⁰ Zarządzenie nr 71/2013 Dyrektora WSSE z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego WSSE, ze zm.

¹¹ Pracownik z 19 letnim stażem pracy w WSSE

¹² Pracownik realizował zadania w zakresie PEM i posiadał zakres czynności z 31 października 2014 r. ze wskazaniem zakresu zadań, w tym z PEM, który został zaktualizowany (doprecyzowano zapisy w zakresie realizowanych zadań PEM, tj. prowadzi ewidencję i analizę sprawozdań z pomiarów oraz zgłoszeń instalacji emitujących PEM) 12 grudnia 2017 r. Posiadał wykształcenie wyższe na kierunku inżynieria środowiska w zakresie ochrona środowiska w przemyśle, ukończone studia podyplomowe w zakresie bezpieczeństwa i higiena pracy oraz ochrona środowiska.

dotyczących PEM, wsparcie merytoryczne pracowników w zakresie PEM, ocena dokumentacji w prowadzonym postępowaniu oddziaływania na środowisko, oraz najmłodszy stażem pracownik (3 lata) w trakcie szkolenia i podnoszenia kwalifikacji w tym obszarze.

Wszyscy pracownicy posiadali wykształcenie wyższe techniczne, odpowiednio na kierunkach: chemii, fizyki medycznej, inżynierii środowiska; ich staż pracy w WSSE wynosił od 3 do 19 lat.

Zadania wykonywane przez ww. pracowników obejmowały m.in.: prowadzenie kontroli w zakresie promieniowania niejonizującego, przygotowanie danych do zestawień i analiz statystycznych dotyczących źródeł PEM, rozpatrywanie skarg i wniosków w zakresie PEM, sporządzanie sprawozdań do GIS, prowadzenie ewidencji baz danych, ocenę dokumentacji na potrzeby Oddziału NS w prowadzonym postępowaniu Oceny oddziaływania na środowisko oraz dopuszczeniu do użytkowania instalacji PEM niejonizującego; współpracę z Laboratorium oraz WIOŚ.

- dziesięciu pracowników Oddziału NS (w tym kierownik Oddziału) – zadaniem tych pracowników było opiniowanie dokumentacji projektowej zgodnie z zakresem Oddziału NS, w tym dokonywanie oceny dokumentacji pod względem techniczno-budowlanym w postępowaniu Oceny oddziaływania na środowisko oraz dopuszczeniu do użytkowania instalacji PEM (tj. nie było wyodrębnionego pracownika, który zajmowałby się tylko i wyłącznie opiniowaniem SBTK). Stan kadrowy uległ zmianie w 2016 r., tj. przyszedł/odszedł jeden pracownik. Pracownicy posiadali wykształcenie wyższe techniczne odpowiednio na kierunkach: inżynierii sanitarnej, inżynierii środowiska, ochrony środowiska, budownictwa, technologii żywności, architektury, oraz jeden z pracowników ukończył studia na kierunku historii oraz roczne studia podyplomowe z nadzoru sanitarno-epidemiologicznego. Staż pracy pracowników w WSSE wynosił od 2 do 23 lat.

(dowód: akta kontroli str. 60, 62)

- dziesięciu pracowników Oddziału Laboratoryjnego (w tym kierownik Laboratorium) – zadania obejmowały: przygotowanie i bieżące sprawdzanie wyposażenia pomiarowego, wykonywanie pomiarów PEM na stanowiskach pracy oraz w budynkach mieszkalnych, budynkach użyteczności, opracowanie sprawozdań z badań. Stan kadrowy ulegał częstym zmianom, tj.: pod koniec 2015 r. odszedł jeden pracownik (2 letni staż pracy); w trakcie 2016 r. odeszło trzech pracowników; jeden pracownik urlopowany do 2018 r. (10 letni staż pracy); jeden odszedł od listopada 2017 r. (2 letni staż pracy).

Według stanu na 30 listopada 2017 r. zadania merytoryczne w obszarze PEM wykonywało trzech pracowników Laboratorium: dwóch pracowników posiadało staż pracy w WSSE odpowiednio: 1 rok, 8 miesięcy, oraz jeden pracownik realizujący zadania również w Oddziale Nadzoru Higieny Pracy (staż pracy 10 lat). Pracownicy posiadali wykształcenie wyższe techniczne, odpowiednio na kierunkach: chemii, fizyki medycznej, inżynierii środowiska.

Dyrektor WSSE w sprawie, czy rotacja zatrudnienia w latach 2015-2017 uniemożliwiała pełną realizację zadań związanych z PEM wyjaśnił, że: Laboratorium pomimo zmian zatrudnienia posiadało kompetencje techniczne i odpowiednio przygotowany i upoważniony personel do wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych. Potwierdzały to przeprowadzone audyty PCA w zakresie realizacji pomiarów pól elektromagnetycznych na stanowiskach pracy przeprowadzone w latach 2016 i 2017. Nowo zatrudniani pracownicy byli szkoleni oraz w okresie 2015-2017 była zawsze zatrudniona wykwalifikowana osoba z wieloletnim doświadczeniem w zakresie pomiarów PEM. Pracownik z ośmiomiesięcznym stażem pracy w WSSE posiadał doświadczenie w pracy laboratoryjnej w akredytowanym laboratorium pomiarowym z poprzedniego zakładu pracy (wcześniej zatrudniony w prywatnym Laboratorium, gdzie zajmował się wykonywaniem pomiarów PEM). Dodatkowo, od stycznia 2018 r. zatrudniony został nowy pracownik również z udokumentowanym wieloletnim doświadczeniem w pracy laboratoryjnej, w tym pomiary PEM w środowisku.

(dowód: akta kontroli str. 60-62, 98, 104-105)

W latach 2015-2017 brak było korespondencji prowadzonej z wojewodą małopolskim lub GIS w zakresie problemów kadrowych utrudniających lub uniemożliwiających realizację zadań dotyczących PEM.

(dowód: akta kontroli str. 10, 105)

1.2. W latach 2015-2017 pracownicy Oddziału NP oraz Laboratorium brali udział w szkoleniach związanych z tematyką oddziaływania PEM, w których poruszano zagadnienia z zakresu ochrony przed tymi polami, co wiązało się także z problematyką emisji przez SBTk, i ewentualnego negatywnego wpływu na środowisko. Nie było wśród nich szkoleń dedykowanych wyłącznie problematyce pomiarów rozkładu PEM wokół SBTk. I tak:

- pracownicy Oddziału NP – każdy z pracowników uczestniczył w przynajmniej w dwóch szkoleniach rocznie w latach 2016-2017, w tym wszyscy pracownicy w maju 2017 r. wzięli udział w szkoleniu wewnętrznym WSSE „Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko materialne” prowadzonym przez pracownika Zakładu Bioelektromagnetyzmu Centralnego Instytutu Ochrony Pracy w Warszawie (CIOP). Pozostałe szkolenia dotyczyły: nowych uregulowań prawnych dotyczących środowiska pracy, ochrony przed PEM, medycznych aspektów wpływu telefonii komórkowej na życie codzienne. Organizatorami szkoleń były: Urząd Miasta Krakowa, Instytut Medycyny Pracy w Łodzi (IMP), Polskie Towarzystwo Badań Radiacyjnych im. M. Skłodowskiej-Curie. Pracownik wykonujący zadania w zakresie ewidencjonowania i analizy sprawozdań pomiarowych, przedkładanych przez użytkowników instalacji na podstawie art. 122a ust. 2 uPoś, w okresie objętym kontrolą nie uczestniczył w szkoleniach z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTk, a w szczególności metodyki wykonywania tych pomiarów na zasadach określonych w rozporządzeniu z 30 października 2003 r.
- pracownicy Oddziału Laboratoryjnego – pracownicy uczestniczyli w co najmniej dwóch szkoleniach rocznie w latach 2016-2017. Szkolenia dotyczyły: badań promieniowania elektromagnetycznego z wykorzystaniem miernika M. ESM-100 (organizator – przedsiębiorstwo usługowe), oddziaływania pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko materialne (CIOP), doskonalenie umiejętności praktycznych w zakresie oceny ekspozycji na promieniowanie elektromagnetyczne (WSSE Rzeszów); warsztaty ochrona przed PEM: nowe przepisy o polach 0 Hz-300GHz, nowe źródła pól elektromagnetycznych, wdrażanie nowych przepisów do praktyki laboratoryjnej, (IMP Łódź).

(dowód: akta kontroli str. 63-64, 93-97, 326-339)

Kierownik Oddziału NP w sprawie potrzeb szkoleniowych wyjaśniła m.in., że: plany szkoleń na dany rok były przygotowywane i realizowane na podstawie propozycji szkoleń organizowanych przez jednostki zewnętrzne, w tym szkoleń rekomendowanych przez GIS. W latach 2015-2017 do WSSE nie wpływały informacje nt. szkoleń obejmujących wyłącznie problematykę PEM związaną z funkcjonowaniem SBTk. Kierownik Oddziału NP w sprawie dlaczego nie wnioskowano o zorganizowanie szkoleń w związku z realizowanymi zadaniami (np. do GIS, wojewody) wyjaśniła, m.in. że: zakres, tematyka i częstotliwość przedmiotowych szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy Oddziału NP., w połączeniu z wykształceniem pracowników z dziedziny fizyki (i dziedzin pokrewnych) oraz ich wysoką specjalistyczną wiedzą były wystarczającą rękojmią właściwego sprawowania nadzoru przez Oddział NP oraz poprawności wykonywanych pomiarów rozkładu poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach przebywania ludzi przez Oddział Laboratoryjny. Zadania wynikające z art. 122a ust. 2 oraz 152 ust. 7a ustawy Poś oraz rozporządzenia z 30 października 2003 r. były realizowane według ww. przepisów, które obowiązują od dłuższego czasu, w związku z czym pracownicy zostali przeszkoleni w tym temacie w latach wcześniejszych. Ponadto, problemy wynikające ze stosowania ww. przepisów były omawiane na corocznych naradach kierownictwa w GIS. W zakresie działań administracyjnych pracownicy brali udział w szkoleniach wewnętrznych organizowanych przez sekcję radców prawnych WSSE. Z opisanych powyżej powodów nie zgłaszano do GIS, Wojewody czy też innych jednostek potrzeb w tym zakresie. W związku ze wzrastającym systematycznie zainteresowaniem problematyką promieniowania od telefonii

komórkowej, będziemy podejmować działania w celu pozyskania nowej specjalistycznej informacji m.in. poprzez szkolenia zewnętrzne w tym obszarze.

(dowód: akta kontroli str. 98, 104, 110-112)

1.3. Wpływające od operatorów SBTk, w trybie art. 122a ust. 2 oraz 152 ust. 7a ustawy Poś, informacje dotyczące zgłoszeń, aktualizacji zgłoszeń, informacji o zamknięciu SBTk oraz wyników pomiarów PEM w otoczeniu SBTk były ewidencjonowane w Oddziale NP. Dokumenty te były rejestrowane w systemie elektronicznym EZD¹³ i jednocześnie wpisywane do rejestrów prowadzonych w wersji papierowej (sześć odrębnych Dzienników korespondencyjnych założonych w podziale na operatorów), w których odnotowane były podstawowe dane o SBTk takie jak lokalizacja, numer i operator sieci komórkowej (OSK).

Oddział NP nie dysponował zbiorczymi danymi na temat liczby czynnych SBTk na terenie województwa małopolskiego w okresie objętym kontrolą. Ustalenia ogólnej liczby czynnych SBTk dokonano w wyniku czynności kontrolnych, z uwagi iż dotychczasowy sposób prowadzenia ewidencji SBTk przez ww. Oddział, tj. w formie papierowej (sześć dzienników korespondencji) oraz w formie elektronicznej (katalogi założone na operatorów i poszczególne stacje bazowe z plikami w formacie pdf zawierającymi wpływające zgłoszenia instalacji operatorów na podstawie art. 152 ust. 7a uPoś i inne dokumenty), uniemożliwiał w sposób bezpośredni i szybki podanie liczby czynnych SBTk. Ustalono, że na dzień 15 grudnia 2017 r. w ewidencji WSSE na terenie województwa małopolskiego znajdowało się ogółem około 2 287 SBTk¹⁴. Podjęto również próbę określenia danych na koniec 2016 r., co dało liczbę 2 250 SBTk. Ponieważ pozyskanie informacji na temat liczby czynnych SBTk na koniec 2014 r. i 2015 r. wiązało się z dodatkowym, znaczącym nakładem czasu pracy pracowników, odstąpiono od realizacji tego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 114-139, 140-176, 177-181, 187-189)

Kierownik Oddziału NP wyjaśniła m.in., że: ewidencja SBTk prowadzona była w sposób ciągły i nieprzerwany od 2004 r. na bieżąco aktualizowana w oparciu o przekazywane, informacje w trybie art. 122a ust. 2 oraz 152 ust. 7a ustawy Poś. Kierownik podnosiła, że ustawa Poś nie zawierała delegacji ustawowych, określających sposób prowadzenia ewidencji SBTk, czy ewentualnej sprawozdawczości w tym zakresie. Zagadnienie to nie było także ujęte w wytycznych GIS, a druki sprawozdawcze MZ-52 nie zawierały pytania o liczbę czynnych stacji bazowych telefonii komórkowych. Nadmieniała także, że do tej pory nie występowało zapotrzebowanie społeczne, czy administracyjne na konieczność analizy liczbowej czynnych SBTk. Z wymienionych powyżej powodów nie prowadzono podsumowań liczbowych SBTk w latach sprawozdawczych. Celem prowadzonej w Oddziale NP ewidencji SBTk było uzyskanie informacji o SBTk w zakresie ich podstawowych danych dotyczących m.in. lokalizacji i operatora sieci komórkowej, na potrzeby prowadzonych na wniosek Stron postępowań w zakresie oddziaływania SBTk na środowisko. Pomimo braku podsumowań liczbowych SBTk w danym roku sprawozdawczym, prowadzona w Oddziale ewidencja SBTk była wystarczająca, użyteczna i praktyczna z punktu widzenia dotychczas prowadzonych spraw związanych z ewentualnym narażeniem na PEM emitowanym przez SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 178-184)

1.4. Pracownicy Laboratorium WSSE do wykonywania pomiarów PEM pochodzących od stacji bazowych wykorzystywali w okresie objętym kontrolą urządzenia pomiarowe: uniwersalny szerokopasmowy miernik pola elektromagnetycznego Narda typu NBM-550 z dwoma sondami pomiarowymi EF-1891 i EF-0391 (rok produkcji 2008 r.); termohigrometr typu PWT-105 (rok produkcji 2010 r.); przymiar wstępowy zwijany TENG nr M-051/13. Urządzenia były sprawne i poddawane sprawdzeniom okresowym oraz posiadały aktualne świadectwa wzorcowania.

(dowód: akta kontroli str. 271, 272-277)

Kierownik Laboratorium wyjaśnił, że: posiadany sprzęt był wystarczający w aspekcie jakościowym i ilościowym do prowadzenia pomiarów PEM. Zakresy robocze miernika

¹³ W WSSE obowiązywał elektroniczny obieg dokumentów – Elektroniczne Zarządzanie Dokumentacją (EZD).

¹⁴ Stacje bazowe zostały policzone numerami nadanymi przez operatorów.

z poszczególnymi sondami pozwalały na wykonanie pomiarów nie tylko dla wartości dopuszczalnej (7 V/m) ale też dla wartości ok. dziesięciokrotnie niższej, jak i też dla wartości ponad stukrotnie wyższej. Kierownik wyjaśnił, iż nie zgłaszał zapotrzebowania na zakup miernika do pomiaru selektywnego pól w zakresie częstotliwości SBTK z uwagi na fakt, iż przedstawione w rozporządzeniu z 30 października 2003 r. metody pomiarowe nie precyzowały, że pomiary pól wykonywane w budynkach mieszkalnych na balkonach i tarasach, gdzie mogą przebywać ludzie powinny być wykonywane miernikami selektywnymi. W kontrolowanym okresie Laboratorium zakupiło inny miernik, tj. do pomiaru PEM w zakresie częstotliwości 5Hz do 100kHz. Miernik został zakupiony w 2016 r. (za ponad 40 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 278-280)

1.5. WSSE nie posiadała akredytacji w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK. Laboratorium WSSE posiadało certyfikat akredytacyjny¹⁵ wydany przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) na wykonywanie pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku pracy.

(dowód: akta kontroli str. 285-290)

MPWIS wyjaśnił, że Laboratorium wykonywało w latach 2015-2017 badania laboratoryjne i pomiary, w tym także pomiary PEM w otoczeniu SBTK zgodnie z systemem zarządzania w oparciu o normę PN-EN ISO/IEC 17025. Akredytacja pomiarów pól elektromagnetycznych wykonywanych w otoczeniu SBTK stanowi wydatek rzędu kilku do kilkunastu tysięcy złotych i była całkowicie nieuzasadniona finansowo w stosunku do niewielkiej liczby pomiarów wykonywanych tylko w sytuacjach interwencji na prośbę mieszkańców. Nadmieniał również, iż brak było jednoznacznych zapisów prawnych o konieczności akredytacji pomiarów pól elektromagnetycznych wykonywanych przez laboratoria inspekcji sanitarnej w otoczeniu SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 99, 105-106)

1.6. Laboratorium WSSE w kontrolowanym okresie wzięło udział w trzech badaniach biegiłości w zakresie pomiarów PEM¹⁶, w tym w jednym badaniu biegiłości przez porównania międzylaboratoryjne¹⁷ dotyczącym częstotliwości stacji bazowych (PT/ILC-IMP 2016). Inicjatorem ww. badania była Pracownia Zagrożeń Elektromagnetycznych Zakładu Ochrony Radiologicznej Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Program porównań międzylaboratoryjnych obejmował sesje pomiarowe podzielone na dwie kategorie, z których jedna dotyczyła pomiarów natężenia składowej elektrycznej pasma mikrofalowego (900 MHz), a na obiekt badań wybrano antenę sektorową systemu GSM. Dwóch pracowników reprezentujących Laboratorium WSSE w programie badań osiągnęło wynik pozytywny (100%) potwierdzony odpowiednim certyfikatem.

(dowód: akta kontroli str. 240-269)

1.7. W latach 2015-2017 w WSSE nie były przeprowadzane kontrole wewnętrzne i zewnętrzne oraz audyty realizacji zadań związanych z nadzorem nad przestrzeganiem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 59)

W Laboratorium WSSE w latach 2015-2017 odbyły się dwie oceny PCA w obszarze pomiarów pola elektromagnetycznego w środowisku pracy (luty 2016 r., wrzesień 2017 r.). Oceną nie były objęte pomiary pól elektromagnetycznych pochodzących od SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 284)

1.8. MPWIS wyjaśniając jakie były główne bariery w realizacji zadań WSSE związanych z nadzorem nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK wskazał m.in., że zgodnie z zapisami uPoś, PWIS nie jest organem ochrony środowiska w rozumieniu tej ustawy, obowiązek wykonywania zadań dotyczących wykonywania zadań

¹⁵ Certyfikat akredytacyjny nr AB 601 wydany od 5 maja 2005 r. z datą ważności do 4 maja 2021 r.

¹⁶ Terminy badań biegiłości: 15-17 czerwca 2016 r. – organizator WSSE Rzeszów Laboratorium Pomiarów Promieniowania; 12-14 października – Instytut Medycyny Pracy w Łodzi; 12-13 październik 2017 r. – Instytut Medycyny Pracy w Łodzi.

¹⁷ Sprawozdanie z badań biegiłości PT/ILC-IMP2016. Badanie odbyło się w ramach Warsztatów IMP Łódź 2016 – „Ochrona przed PEM” (12-14 października 2016 r.). W Warsztatach wzięło udział 45 zespołów pomiarowych.

dotyczących kontroli nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK był nałożony na wojewódzkie inspektoraty środowiska (art. 123 uPoś). Jednocześnie art. 124 ust. 1 stanowił, o prowadzeniu przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska określonego rejestru o przekroczeniach norm. MPIWS stwierdził, że nie ma prawnie określonych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczących nadzoru nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK.

Kierownik Oddziału NP w wyjaśnieniach wskazała, że jedyną barierą w realizacji zadań związanych z nadzorem nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK był brak przepisów wykonawczych:

- regulujących w sposób szczegółowy zakres kompetencji i obowiązków organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w sprawowaniu nadzoru w tym obszarze,
- rozdzielających kompetencje pomiędzy organami Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska i Państwową Inspekcją Sanitarną.

(dowód: akta kontroli str. 99, 107, 109, 113)

Ocena cząstkowa

WSSE nie była w pełni przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań w obszarze nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w otoczeniu SBTK. W toku kontroli NIK zaktualizowano zakres czynności pracownika i przydzielono mu w sposób przejrzysty zadanie ewidencjonowania i analizy wyników pomiarów oraz danych na temat SBTK, przedkładanych na podstawie art. 122a ust. 2 i art. 152 ust. 7a uPoś, które było – zgodnie z wyjaśnieniami kierownika Oddziału WSSE – wykonywane w ramach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej. WSSE prowadziła na własne potrzeby ewidencję tych dokumentów, jednak nie dysponowała aktualnymi, usystematyzowanymi danymi na temat liczby SBTK na terenie województwa, co wynikało z braku jednolitych w Państwowej Inspekcji Sanitarnej zasad w zakresie postępowania z danymi na temat SBTK, jako źródeł PEM. Wpływ na organizację wykonywanych zadań w zakresie higieny radiacyjnej miały również częste zmiany w stanie zatrudnienia i konieczność wdrażania nowych pracowników. W okresie objętym kontrolą, pracownicy WSSE wykonujący pomiary PEM odbyli z wynikiem pozytywnym badania biegłości w obszarze PEM. Brak było natomiast specjalistycznych szkoleń z zakresu specyfiki PEM w otoczeniu SBTK, a w szczególności metodyki wykonywania takich pomiarów, dla pracowników, którzy przyjmowali i analizowali wyniki pomiarów przekazywane przez użytkowników SBTK.

Miernik szerokopasmowy, jakim dysponowała WSSE nie pozwalał na identyfikację źródeł PEM i wprowadzenie poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających PEM najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko, a tym samym na spełnienie wszystkich wymogów metodyki pomiarów określonej w zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r. Był on natomiast wystarczający dla dokonywania pomiarów chwilowego natężenia PEM, realizowanych w ramach działań interwencyjnych.

WSEE winna zwrócić uwagę na poszerzenie specjalistycznych szkoleń dla pracowników WSSE zajmujących się analizą sprawozdań i zgłoszeniami SBTK, a w szczególności obejmujących metodykę prowadzenia pomiarów PEM na zasadach określonych w zał. nr 2 rozporządzenia z 30 października 2003 r.

2. Działalność kontrolna w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2015-2018 kontrola dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK nie została uwzględniona w ramach kierunków działania oraz rocznych planach pracy WSSE. Stacja skoncentrowała swoje plany kontrolne na pomiarach dopuszczalnych poziomów PEM na stanowiskach pracy oraz poziomów PEM wytwarzanych przez urządzenia RTG, odstępując od planowania kontroli poziomów PEM w otoczeniu

SBTK. W przyjętych w oparciu o wytyczne GIS¹⁸ planach zasadniczych przedsięwzięć/zamierzeń WSSE w latach 2015, 2016, 2018 jako główne kierunki działań w zakresie PEM niejonizującego wskazano m.in. sprawowanie nadzoru w zakresie ochrony przed PEM od 0 do 300 GHz w obszarze zastosowań pozamedycznych. W 2017 r. w zakresie PEM ograniczono się do jednego punktu pn. Ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników występujących w miejscu pracy poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy z uwzględnieniem ochrony przez szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych. W stanowiących załącznik do ww. planów, harmonogramach nadzoru nad obiektami¹⁹ w poszczególnych latach MPWIS wyszczególnił do kontroli:

- a) w 2015 r. – trzy kategorie obiektów:
 - zakłady kontrolowane stosujące urządzenia RTG w celach medycznych,
 - zakłady kontrolowane wykorzystujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne na stanowisku pracy,
 - zakłady kontrolowane stosujące urządzenia RTG w celach medycznych oraz wykorzystujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne na stanowiskach pracy.
- b) w 2016 r., 2017 r., 2018 r. – dwie kategorie obiektów:
 - jednostki nadzorowane posiadające urządzenia RTG,
 - jednostki nadzorowane posiadające urządzenia wytwarzające PEM.

(dowód: akta kontroli str. 375-384, 1156-1214)

MPWIS wyjaśnił, że nieuwzględnienie w planach działalności kontrolnej kontroli PEM w otoczeniu SBTK nie wynikało z ograniczeń kadrowych, finansowych, czy technicznych, ani też z braku wytycznych GIS w tym zakresie. Dodał, że było to uwarunkowane umocowaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w istniejących przepisach prawnych, które przydzielają inspekcji tylko rolę doradczą i sprawdzającą w procesie uzgodnień dokumentacji związanej z inwestycjami mogącymi mieć istotny wpływ na środowisko w zakresie rozwoju sieci komórkowych.

(dowód: akta kontroli str. 106)

MPWIS w sprawie w jaki sposób w latach 2015-2017 realizowano na terenie województwa zadania inspekcji sanitarnej określone w art. 1 pkt 1 i 3 uPIS w części dotyczącej ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej (w tym zarówno od stacji bazowych telefonii komórkowej, jak również od urządzeń mobilnych) wyjaśnił, że: art. 1 ustawy określał w sposób ogólny zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W kolejnych artykułach ustawa określała szczegółowo zakres działania w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, bieżącego nadzoru sanitarnego. (...) Nie było w tych zapisach określenia zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w obszarze higieny radiacyjnej. Trudno więc z zapisów ustawy wywodzić zadania dotyczące ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej (w tym zarówno od stacji bazowych telefonii komórkowej, jak również od urządzeń mobilnych). MPWIS wyjaśnił, że sprawuje

¹⁸ Zgodnie z wytycznymi GIS do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w latach 2015-2017 w dziedzinie higieny radiacyjnej do obowiązków jednostek należało:

1. Objąć nadzorem co najmniej 25% stanu ewidencyjnego (na koniec danego roku) jednostek opieki zdrowotnej w pełnym zakresie tematycznym higieny radiacyjnej.
2. Sprawować nadzór w zakresie ochrony przed polem elektromagnetycznym od 0 do 300 GHz w obszarze zastosowań pozamedycznych.
3. Wykonać z nadzoru w jednej czwartej skontrolowanych jednostek pomiary rozkładu pól elektromagnetycznych na stanowiskach pracy.
4. Wykonać z nadzoru w jednej czwartej skontrolowanych jednostek testy kontroli parametrów fizycznych przy urządzeniach radiologicznych.
5. Wydawać zezwolenia zgodnie z art. 4 i 5 ustawy Prawo atomowe. Stosować opracowane wzory decyzji przekazane przez GIS.
6. Wydawać opinie i zgody na świadczenia medyczne zgodnie z art. 33d i 33e ustawy Prawo atomowe.
7. Przekazywać do GIS, w terminie do 5-go dnia każdego miesiąca ewidencję wydanych zezwoleń na uruchamianie pracowni i aparatów rtg, zgód na świadczenia medyczne z wykorzystaniem promieniowania jonizującego.

¹⁹ Plan zasadniczych przedsięwzięć Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie na 2015 rok – Harmonogram nadzoru nad obiektami, Harmonogram nadzoru nad obiektami Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie na rok 2016, Harmonogram nadzoru nad obiektami Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Krakowie na rok 2017.

nadzór w zakresie ochrony przed PEM w środowisku w ramach umocowań zawartych w art. 152 ust. 7a, art. 122a ust.1 uPoś. W tym celu analizuje i rejestruje wpływające od operatorów SBTk w trybie art. 122a oraz 152 ust. 7a ustawy informacje dotyczące zgłoszeń, aktualizacji zgłoszeń, informacje o zamknięciu SBTk oraz pomiarów PEM w otoczeniu SBTk. Realizacja tych zadań jest prowadzona poprzez: analizę i ocenę wpływających od operatorów sieci komórkowych dokumentów pod kątem spełnienia wymagań dotyczących dotrzymywania dopuszczalnych poziomów PEM w środowisku określonych w rozporządzeniu z 30 października 2003 r.; prowadzenie bieżącej ewidencji SBTk i jej aktualizacja w oparciu o przekazywane przez operatorów dokumenty w trybie art. 122a oraz 152 ust. 7a ustawy Poś, opiniowanie planowanych i modernizowanych inwestycji wytwarzających pola elektromagnetyczne, w tym SBTk, w zakresie ochrony ludzi i środowiska przed polami elektromagnetycznymi poprzez ocenę dokumentacji pod kątem konieczności przeprowadzania oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, we współpracy z Oddziałem Nadzoru Higieny Środowiska; działania interwencyjne prowadzone na wniosek mieszkańców obawiających się potencjalnie szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych emitowanych przez anteny stacji bazowych TK. Działania te polegają na wykonywaniu pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w lokalach mieszkańców, oraz na terenie ich posesji, celem sprawdzenia, czy spełnione są wymagania dotyczące tych poziomów określone w rozporządzeniu z 30 października 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 98, 100-102)

MPWIS w sprawie w jaki sposób w latach 2015-2017 realizowano na terenie województwa wytyczne GIS do planowania działalności na lata 2015-2017 w zakresie sprawowania zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w dziedzinie higieny radiacyjnej w brzmieniu: „*Sprawować nadzór w zakresie ochrony przed polem elektromagnetycznym od 0 do 300 GHz w obszarze zastosowań pozamedycznych*” oraz w jaki sposób w sprawowaniu tego nadzoru uwzględniano kwestie ochrony przed polem elektromagnetycznym niejonizującym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej wyjaśnił, że: wytyczne GIS do planowania działalności na lata 2015-2017 w zakresie sprawowania zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego w dziedzinie higieny radiacyjnej w obszarze ochrony przed polem o częstotliwości 0-300 GHz dotyczą nadzoru nad ochroną przed PEM zarówno w medycynie jak i w zastosowaniach poza medycznych. Nadzór ten jest sprawowany w zakresie kontroli warunków pracy osób zatrudnionych w obiektach stosujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne o dużych natężeniach, mogących skutkować koniecznością wyznaczenia stref ochronnych wokół źródeł tych pól, bądź uznanych za urządzenia mogące wytwarzać pola o znacznych natężeniach składowej elektrycznej i (lub) składowej magnetycznej. (...). Stacje bazowe TK składają się z anten sektorowych (rozsiewczych) oraz anten radiolinii umieszczonych na masztach o wysokości od kilku do kilkunastu metrów, oraz urządzeń nadawczo-odbiorczych, komutacyjnych, zasilaczy, klimatyzatorów, centrali alarmowej itd. Urządzenia te umieszczone są w kontenerach telekomunikacyjnych (w przypadku autonomicznych masztów antenowych) albo w szafach telekomunikacyjnych (w przypadku masztów mocowanych bezpośrednio na dachach budynków). W obydwu przypadkach są to obiekty bezobsługowe i nie są miejscem stałej pracy. Zwrócić należy także uwagę na fakt, że rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 czerwca 2016 r. (poz. 950) w załączniku nr 1 określającym charakterystykę ekspozycji lub narażenia na pole-EM przy wybranego typu źródłach PEM, zalicza SBTk do kategorii SEN – ekspozycja lub słabe narażenie; szczegółowa ocena zagrożeń elektromagnetycznych i środki ochronne dotyczące zapobiegania skutkom bezpośrednim nie są konieczne podczas użytkowania zgodnie z przeznaczeniem, pod warunkiem właściwego funkcjonowania źródeł PEM i organizacji pracy. Z podanych powyżej przyczyn SBTk nie były objęte bezpośrednią kontrolą w ramach bieżącego nadzoru prowadzonego przez Oddział NP, natomiast MPWIS sprawował nadzór w zakresie ochrony przed PEM w środowisku, w ramach umocowań zawartych w art. 152 ust. 7a, art. 122a ust.1uPoś.

dowód: akta kontroli str. 98, 102-103)

2.2. W latach 2015-2018 WSSE realizowała w zakresie dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTk jedynie doraźne działania kontrolne, podejmowane na wniosek

okolicznych mieszkańców, zarządców nieruchomości lub organów j.s.t. W kontrolowanym okresie do WSSE wpłynęło łącznie 18 wniosków dotyczących PEM pochodzących od SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 1095-1100)

Wnioskodawcy w pismach kierowanych do WSSE nie wskazali jednoznacznie czy wnioskowany pomiar PEM odnosi się do lokalu mieszkalnego czy otoczenia stacji. W ocenie WSSE osiem wniosków odnosiło się do pomiarów poziomów PEM w środowisku. Pięć z nich zostało, na podstawie art. 123 uPoś, przekazane do MWIOŚ, jako organu właściwego do ich rozpatrzenia

(dowód: akta kontroli str. 723-725, 730-731, 733-735, 737-739, 751-753, 791-793, 812-814,)

W dwóch z ww. przekazanych do MWIOŚ spraw, MPWIS poinformował ponadto stronę, iż pomiary PEM wokół SBTk wykonują na zlecenie operatorów telefonii komórkowej laboratoria posiadające akredytację PCA w zakresie pomiarów PEM, a zatem nie ma podstaw do podważania wiarygodności badań wykonanych przez takie laboratoria.

(dowód: akta kontroli str. 730-731, 751-752)

W kolejnej z przekazanych spraw, osoba fizyczna przedłożyła do MPWIS wyniki pomiarów przeprowadzonych na jej zlecenie przez laboratorium akredytowane, wg których na balkonie i w oknie jej mieszkania stwierdzono natężenie PEM przekraczające dopuszczalny poziom (odpowiednio 7,5 i 10,2 V/m). MWIOŚ poinformował MPWIS o podjętych przez WIOŚ działaniach, w tym:

- o pomiarach kontrolnych MWIOŚ, które w czterech punktach wykazały natężenie PEM od 8 V/m do 13,20 V/m,
- o uzyskanych przez MWIOŚ informacjach od użytkowników instalacji o wyłączeniu anten na określonych kierunkach promieniowania.

(dowód: akta kontroli str. 785, 788, 794, 806)

W jednym przypadku MPWIS nie przekazał sprawy do WMIOŚ, a jedynie poinformował stronę o właściwym organie w przedmiotowej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 839-841)

Kierownik Oddziału NP wyjaśniła, iż sprawa stanowi jednostkowy przypadek, w którym nie zachowano właściwego trybu postępowania.

(dowód: akta kontroli str. 354)

Jeden z wniosków został równolegle skierowany do MWIOŚ i MPWIS. Strona wnioskowała o dokonanie pomiarów zarówno wewnątrz mieszkania, jak i w otoczeniu SBTk. W przedmiotowej sprawie MPWIS odstąpił od przeprowadzenia pomiarów w mieszkaniu, ponieważ zostały one przeprowadzone przez MWIOŚ, o czym poinformowano stronę.

(dowód: akta kontroli str. 836-838)

W jednej sprawie udzielono stronie informacji w zakresie instytucji zajmujących się oceną oddziaływania pola elektromagnetycznego PEM, o co wnioskowała strona. MPWIS poinformował jednocześnie, iż do kompetencji PIS nie należy ocena oddziaływania PEM na zdrowie ludzi. Ponadto zaznaczył, iż PIS powołana została do kontroli przestrzegania prawa z zakresu zdrowia publicznego i jako urząd administracji publicznej nie prowadzi oceny i badań w zakresie wpływu PEM na zdrowie ludzi. W ramach realizowanych zadań, organy PIS sprawdzają zgodność wielkości fizycznych występującego lub mającego wystąpić PEM z poziomem określonym w przepisach

(dowód: akta kontroli str. 855-857)

W przypadku pozostałych dziesięciu zgłoszeń WSSE uznała, że sprawy należą do kompetencji MPWIS i przeprowadziła pomiary w 19 lokalach mieszkalnych (w przypadku jednego wniosku do ustalenia pozostawał wciąż termin wykonania pomiarów z wnioskodawcą). W jednej ze spraw, przed wykonaniem pomiarów, zwrócono się do wnioskodawcy o wytypowanie budynków mieszkalnych, w których miały być one prowadzone. Stanowiło to podstawę dalszego działania MPWIS w tej sprawie.

(dowód: akta kontroli str. 570-571)

W przypadku innego zgłoszenia, pomiary zostały wykonane po kolejnym piśmie spółdzielni mieszkaniowej, w którym wskazano, iż mieszkańcy nie byli w żaden sposób powiadomieni o pomiarach wykonywanych przez akredytowane laboratorium działające na zlecenie operatora.

(dowód: akta kontroli str. 518)

Stwierdzone przez WSSE najwyższe natężenia PEM nieprzekraczające dopuszczalnego poziomu wynosiły od 3,65 V/m do 7 V/m. Wystąpiły one na balkonach, w oknach i w pokojach lokali mieszkalnych.

Natężenia PEM przekraczające dopuszczalny poziom PEM stwierdzono w dwóch przypadkach i wynosiły one 9,3 i 9,5 V/m. Punkty pomiarowe były zlokalizowane w oknach lokali mieszkalnych. O przeprowadzenie ww. pomiarów zwrócił się zarządca wspólnoty mieszkaniowej informując o przekroczeniach dopuszczalnego poziomu PEM stwierdzonego w ramach własnych pomiarów przez osoby zamieszkujące w lokalach na 9 piętrze budynku.

(dowód: akta kontroli str. 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671, 703)

Kierownik Oddziału NP wyjaśniając, co stanowiło wyznacznik przy rozpatrywaniu wniosków mieszkańców do wykonania pomiarów przez WSSE lub przekazania sprawy do WIOŚ, wskazała, że każdy wpływający wniosek był rozpatrywany indywidualnie zgodnie z procedurą (opis procedury zawarto w punkcie 2.3 wystąpienia). MPWiS decydując czy jest organem właściwym do rozpatrzenia wniosku, w pierwszej kolejności brał pod uwagę lokalizację wnioskowanych pomiarów tj. czy dotyczy budynku mieszkalnego, czy też w otoczeniu instalacji radiokomunikacyjnej. W przypadku gdy wnioskowany pomiar dotyczył otoczenia SBTk, sprawa była przekazywana do MWIOŚ.

(dowód: akta kontroli str. 350-353)

2.3. W WSSE nie obowiązywały wewnętrzne (ustalone przez MPWiS lub GIS) instrukcje lub procedury prowadzenia kontroli PEM w otoczeniu SBTk, regulujące m.in.: kwestie typowania lokalizacji do kontroli, zasady planowania pomiarów.

(dowód: akta kontroli str. 16)

W WSSE obowiązywała natomiast procedura wykonywania pomiarów natężenia PEM na skutek wniosku/skargi obywateli. Oddział NP winien był dokonać rozpoznania wniosku w oparciu o następujące kryteria: czy stacja była zgłoszona, czy były prowadzone pomiary pól elektromagnetycznych w otoczeniu stacji bazowej, czy były inne wnioski w tej sprawie. Zgodnie z procedurą Oddział NP winien był po przeprowadzeniu ww. analizy wystąpić do Dyrektora WSSE z wnioskiem o wykonanie lub niewykonanie pomiarów PEM w otoczeniu SBTk lub ewentualne przekazanie sprawy do WIOŚ lub przedstawienie propozycji innych pism związanych ze sprawą.

(dowód: akta kontroli str. 360-363)

2.4. Działalność kontrolna WSSE podejmowana była wyłącznie na skargę lub wniosek strony. Wnioskodawcy chęć wykonania pomiarów argumentowali m.in. troską o własne zdrowie i negatywnym wpływem SBTk na ich samopoczucie. W kontrolowanym okresie nie odnotowano przypadku podjęcia działań kontrolnych w wyniku własnych analiz WSSE.

(dowód: akta kontroli str. 16, 434, 436)

W żadnym z kontrolowanych przypadków WSSE nie zawiadamiała użytkowników SBTk o zamiarze podjęcia kontroli. Pomiary dokonano każdorazowo metodą szerokopasmową. Wyniki przeprowadzonych pomiarów przedstawiono w pkt. 2.2.

(dowód: akta kontroli str. 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671)

W kontrolowanym okresie brak było udokumentowanego prowadzenia analiz poprzedzających czynności kontrolne.

(dowód: akta kontroli str. 358-359)

Do przeprowadzania kontroli poziomów PEM używano urządzeń pomiarowych posiadających aktualne świadectwo wzorcowania.

(dowód: akta kontroli str. 404-432, 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671)

Pomiary kontrolne WSSE każdorazowo wykonywano przy odpowiedniej pogodzie, w temperaturze nie niższej niż 0° Celsjusza, przy wilgotności względnej nie większej niż 75%, bez opadów atmosferycznych.

(dowód: akta kontroli str. 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671)

Pomiary nie były prowadzone w miejscach, w których na podstawie uprzednio przeprowadzonych obliczeń lub własnych analiz, stwierdzono możliwość występowania pól elektromagnetycznych o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych. Lokalizacje opierane były o wskazania wnioskodawców w przedkładanych do WSSE wnioskach.

(dowód: akta kontroli str. 434-439, 440, 466, 494, 518, 536, 539, 550, 551-552, 572, 603, 626-627, 644, 660, 674)

Sprawozdania pomiarowe sporządzane przez WSSE nie zawierały adnotacji o uwzględnieniu poprawek pomiarowych, umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających te pola najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko.

(dowód: akta kontroli str. 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671)

Kierownik Laboratorium wyjaśnił, że celem wykonania pomiarów w mieszkaniach jest ocena ekspozycji całkowitej, czyli wypadkowego wkładu wszystkich źródeł pola elektromagnetycznego w zakresie częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz. Szerokopasmowa metoda wykonania pomiarów ukazuje uzyskane wartości w dokładnie określonym czasie i miejscu. Wyników tych nie można wykorzystać do ekstrapolacji pola do najbardziej niekorzystnych z punktu widzenia oddziaływania na środowisko. Sytuacja, w której uwzględnia się poprawki pomiarowe, dotyczy pracy instalacji wytwarzających pola, najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko przy dobowej zmienności parametrów pracy takich stacji. Mając na uwadze, że pomiary są wykonywane w czasie największej aktywności, nie było wskazań do zastosowania dodatkowo poprawek w pomiarach.

(dowód: akta kontroli str. 342-343)

Sprawozdania pomiarowe wykonane przez WSSE nie zawierały adnotacji o wyznaczeniu miejsc występowania PEM o poziomach dopuszczalnych oraz wyznaczania granic obszarów ograniczonego użytkowania.

(dowód: akta kontroli str. 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671)

Kierownik Laboratorium wyjaśnił, że obowiązujące w tym zakresie przepisy nie określają szczegółowo wzoru sprawozdania z badań. Sposób wyznaczania stref w przypadku PEM pochodzącym od SBTk nie został określony prawnie, jak ma to miejsce np. w przypadku wyznaczania stref ochronnych przed polami elektromagnetycznymi w środowisku pracy. Jednocześnie miejsca, w których w trakcie pomiarów stwierdza się występowanie pola elektromagnetycznego w wartościach nieprzekraczających wartości określonych w rozporządzeniu, uznaje się za miejsca o poziomach dopuszczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 342-343)

Pomiary dokonywane były wewnątrz budynków mieszkalnych oraz na balkonach (w niektórych przypadkach), w lokalizacji wskazanej przez wnioskującego. Pomiarów nie przeprowadzano w innych budynkach znajdujących się w otoczeniu SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 447-455, 484-486, 495-510, 546-549, 584-602, 620-622, 630-633, 651-653, 667-671)

2.4.1. W dwóch skontrolowanych przypadkach wykryto nieprawidłowości polegające na przekroczeniu obowiązujących norm, uzyskując maksymalne wyniki w wysokości 9,3 V/m oraz 9,5 V/m. Po wykonaniu pomiarów, uzasadniając zachodzącym prawdopodobieństwem występowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów natężenia PEM w innych miejscach w otoczeniu kontrolowanej stacji dostępnych dla ludności, a nie objętych pomiarami; sprawę przekazano do MWIOŚ uznając, iż MPWIS nie jest organem właściwym do jej rozpatrzenia.

(dowód: akta kontroli str. 447-455)

Kierownik Oddziału NP pytana o przyczyny przekazania sprawy do WIOŚ po dokonaniu pomiarów wyjaśniła, że pracownicy WSSE potwierdzili występowanie przekroczeń wewnątrz budynków mieszkalnych. Mając, na uwadze, że oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian tych poziomów leży w kompetencji WIOŚ oraz braku możliwości technicznych oceny przez Inspekcję Sanitarną, od którego z operatorów pochodziły stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych wartości PEM, MPWIS uznał się niewłaściwym do dalszego prowadzenia sprawy i przekazał sprawę w trybie art. 65 Kpa do MWIOŚ. Dodała ponadto, iż brak jest uregulowań prawnych definiujących zakres kompetencji PIS i PIOŚ w zakresie pomiarów PEM w środowisku.

(dowód: akta kontroli str. 346-250)

Ustalono, iż wyniki pomiarów nie zostały przekazane do wnioskodawcy w formie odrębnego dokumentu, tak jak miało to miejsce w pozostałych kontrolowanych przypadkach (do wiadomości wnioskodawcy wysłano jedynie pismo przekazujące sprawę do MWIOŚ, w którym stwierdzono fakt występowania przekroczenia obowiązujących norm, bez wskazania ich wartości). Wnioskodawca otrzymał w dniu wykonania pomiarów kopię ręcznie wypełnionego protokołu z pomiarów (na podstawie którego sporządzane jest sprawozdanie z pomiarów). Dokument ten nie zawierał jednakże wartości finalnych występującego promieniowania, ponieważ nie uwzględniał współczynnika korekcyjnego wynikającego ze świadectwa wzorcowania.

(dowód: akta kontroli str. 441-443, 464-465)

Ustalono, iż MPWIS nie podjął dalszych działań w związku ze stwierdzonymi przekroczeniami w stosunku do operatora. W przedmiotowej sprawie, pomimo stwierdzenia zachodzącego prawdopodobieństwa przekroczenia dopuszczalnych norm w innych punktach, nie wykonano dodatkowych pomiarów w miejscach dostępnych dla ludności (w okolicy znajduje się m.in. przedszkole).

(dowód: akta kontroli str. 348)

Kierownik Oddziału NP wyjaśniła, że z analizy posiadanych sprawozdań wynikało, że w innych lokalizacjach w otoczeniu przedmiotowej SBTk wartości natężenia PEM nie są przekroczone, zatem wykonanie pomiarów ograniczono jedynie do lokali mieszkalnych wskazanych przez wnioskodawcę.

(dowód: akta kontroli str. 349)

W odpowiedzi na otrzymane pismo, MWIOŚ poinformował MPWIS o podjętych w przedmiotowej sprawie działaniach. Przeprowadzony pomiar promieniowania elektromagnetycznego w rejonie eksploatacji SBTk wykazał występowanie pól elektromagnetycznych o wartościach przekraczających wartość dopuszczalną. Jednocześnie MWIOŚ wystąpił do operatorów o podjęcie stosownych działań w celu usunięcia stwierdzonych naruszeń. Działania podjęte przez MWIOŚ doprowadziły w konsekwencji do obniżenia poziomów PEM, do wartości dopuszczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 348)

2.5. Do WSSE w 2015 r. wpłynęło 545 sprawozdań z pomiarów PEM wokół SBTk, przekazanych przez operatorów sieci komórkowych w trybie art. 122a ustawy Poś, i dotyczyły one 504 SBTk. W roku 2016 wpłynęło 434 sprawozdania z pomiarów i dotyczyły one 389 SBTk. W roku 2017 wpłynęło 419 sprawozdań z pomiarów i dotyczyły one 403 SBTk.

(dowód: akta kontroli str. 114-126, 185-186)

W trybie art. 152 ust. 7a ustawy Poś do WSSE wpłynęły w 2015 r. – 904 zgłoszenia instalacji SBTk²⁰, w 2016 r. – 1 171 zgłoszeń, w 2017 r. – 645 (stan na 15 grudnia 2017 r.). Powyższe dane przedłożone przez Oddział NP obejmowały zarówno zgłoszenia nowych instalacji SBTk (art. 152 ust.1), jak również aktualizacje zgłoszenia oraz zmiany danych dotyczących SBTk (art. 152 ust. 6 pkt 1c i 2). W ewidencji spraw wpływających w trybie art. 152 ust. 7a ustawy Poś, prowadzonej w EZD, tytuł sprawy był różnie definiowany, przykładowo: „stacja bazowa”, informacja o zmianie danych”, zgłoszenie instalacji”, „emisja”.

²⁰ Dane liczbowe obejmują zgłoszenia instalacji, o których mowa w art. 152 ust.1 uPoś, plus ponowne zgłoszenia po zmianie wprowadzonej w instalacji (art. 152 ust. 6 pkt 2 uPoś)

Sposób prowadzenia ewidencji umożliwiał wyszukanie wszystkich sprawozdań dotyczących danych lokalizacji SBTk, w szczególności na potrzeby ewentualnej działalności kontrolnej WSSE.

(dowód: akta kontroli str. 127-139, 181, 190-191)

Kierownik Oddziału NP wyjaśniła, że w przypadku gdy do WSSE wpływało jedno pismo strony, które zawierało zgłoszenie (aktualizację zgłoszenia) i sprawozdanie z pomiarów PEM (art. 122a uPoś), po analizie pisma rejestrowane było w systemie EZD pod jednym znakiem sprawy, natomiast do celów kontroli NIK wykazane zostało odrębnie sprawozdanie i odrębnie zgłoszenie. Podane na wydruku z systemu EZD „tytuły sprawy” nie odnosiły się wprost do zawartości pisma wpływającego. Nazwy „tytuł sprawy” wstępnie nadawane były przez pracowników Kancelarii – Dziennik podawczy. Były to nazwy krótkie i schematyczne pozwalające na dalsze kierowanie pisma do odpowiedniego działu. Dopiero po otrzymaniu pisma przez referenta i jego analizie następuje właściwa rejestracja pisma w zależności od jego treści.

(dowód: akta kontroli str. 190-191a)

2.5.1. W WSSE nie obowiązywały pisemne procedury (ustalone przez MPWIS lub GIS) postępowania z napływającymi wynikami pomiarów i zgłoszeniami na podstawie odpowiednio art. 122a ust. 2 i art. 152 ust. 7a uPoś, w szczególności dotyczące ich ewidencjonowania, zakresu ich analizy, postępowania w przypadku stwierdzenia uchybień i nieprawidłowości w ich treści.

Starszy asystent w Oddziale NP w zakresie prowadzonych analiz wyjaśniła, że dane z pomiarów PEM przedkładane przez operatorów telefonii komórkowej w ramach realizacji obowiązku wynikającego z art. 122a ust. 2 uPoś były przedmiotem analiz w WSSE. Analizy były wykorzystywane w momencie wpływu pisma mieszkańca np. o dokonanie pomiaru w miejscu zamieszkania. Weryfikacji poddawano, którego operatora dotyczy sprawozdanie, lokalizację i numer SBTk, podanie podstawy prawnej prowadzonych badań, temperaturę i wilgotność powietrza w momencie wykonania pomiarów oraz zmierzone wartości PEM w otoczeniu stacji. Nie weryfikowano doboru punktów pomiarowych. Wynikało to z faktu, iż laboratoria przeprowadzające pomiary posiadały akredytację Państwowego Centrum Akredytacji, uznano więc, że są one zgodnie z metodyką wskazaną w rozporządzeniu z dnia 30 października 2003 r. Dodała, że sprawdzano natomiast czy dane zawarte w tabeli wyników pomiarów w zakresie pionów pomiarowych azymutów są tożsame z dołączoną mapą usytuowania pionów pomiarowych. W kontrolowanym okresie nie odnotowano przypadku wystąpienia do użytkownika SBTk o wyjaśnienia, co do zawartości sprawozdania pomiarowego, w tym zwracania uwagi na nieścisłości lub braki w sprawozdaniu. Nie wystąpił również przypadek skierowania do PCA informacji o zidentyfikowanych brakach lub nieprawidłowościach w sprawozdaniach. Fakt prowadzenia analiz nie był w żaden sposób dokumentowany (w papierowym rejestrze SBTk odnotowywano jedynie wpływ dokumentu z określeniem czy było to zgłoszenie, aktualizacja, sprawozdanie itp. oraz zapisywano nr kancelaryjny dokumentu nadany przez pracowników dziennika podawczego).

(dowód: akta kontroli str. 358-359)

Analiza dokumentacji przekazanej do WSSE na podstawie art. 122a uPoś wykazała, iż wyniki pomiarów PEM miały formę pełnego sprawozdania sporządzanego przez akredytowane laboratoria badawcze. Laboratoria badawcze, które wykonały pomiary PEM w otoczeniu SBTk na zlecenie operatorów, posiadały aktualną akredytację na wykonywanie pomiarów PEM w środowisku na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia z dnia 30 października 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 865-1094, 1155)

Analiza sprawozdań wykazała, iż w pięciu na osiemnaście skontrolowanych dokumentów znajduje się adnotacja o nieobecności lokatorów w mieszkaniach (514 mieszkań), braku zgody na przeprowadzenie pomiarów (79 mieszkań), braku dostępu do budynku (trzy budynki) lub odmowie wstępu do budynku (dwa budynki). Ww. sytuacja została odnotowana w następujących przypadkach:

Sprawozdanie 1:

- nieobecność lokatorów w mieszkaniach – siedem mieszkań,
 - braku zgody na przeprowadzenie pomiarów – jedno mieszkanie,
- (dowód: akta kontroli str. 937)

Sprawozdanie 2:

- nieobecność lokatorów w mieszkaniach – 326 mieszkań,
 - braku zgody na przeprowadzenie pomiarów – 37 mieszkań,
- (dowód: akta kontroli str. 918-919)

Sprawozdanie 3:

- nieobecność lokatorów w mieszkaniach – 95 mieszkań,
 - brak zgody na przeprowadzenie pomiarów – 15 mieszkań,
 - brak dostępu do budynku – jeden budynek,
 - odmowa wstępu do budynku – jeden budynek,
- (dowód: akta kontroli str. 1026)

Sprawozdanie 4:

- nieobecność lokatorów w mieszkaniach – 86 mieszkań,
 - brak zgody na przeprowadzenie pomiarów – 26 mieszkań,
 - brak dostępu do budynku – 2 budynki,
 - odmowa wstępu do budynku – 1 budynek,
- (dowód: akta kontroli str. 1012)

Sprawozdanie 5:

- nieobecność lokatorów w mieszkaniach – osiem mieszkań,
 - brak zgody na przeprowadzenie pomiarów – dwa mieszkania,
- (dowód: akta kontroli str. 1060)

W pozostałych 13 sprawozdaniach nie wskazano w ilu przypadkach nie udało się przeprowadzić pomiarów wewnątrz mieszkań i z jakiej przyczyny.

(dowód: akta kontroli str. 865-907, 922-931, 942-998, 1029-1054, 1065-1094)

Starszy asystent w Oddziale NP wyjaśniła, iż nie występowano do operatorów o podjęcie działania celem przeprowadzenia pomiarów w mieszkaniach, w których nie zastano mieszkańców.

(dowód: akta kontroli str. 359)

2.5.2. W ramach prowadzonych przez NIK czynności kontrolnych powołany został do pracy w charakterze biegłych, zespół pracowników Katedry Elektroniki Wydziału Informatyki, Elektroniki i Telekomunikacji Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie²¹. Analiza biegłych objęła dokumentację zgłoszeń instalacji, o których mowa w art. 152 uPoś oraz wyników pomiarów, o których mowa w art. 122a ust. 1 uPoś, dotyczącej pięciu lokalizacji z terenu województwa małopolskiego. Według opinii biegłych, powołanych do oceny wyników pomiarów PEM, przedłożonych na podstawie art. 122a ust. 2 uPoś, we wszystkich ocenianych przypadkach nie było możliwe jednoznaczne stwierdzenie, czy w otoczeniu SBTk dotrzymany został dopuszczalny poziom PEM. Biegli sformułowali w szczególności następujące uwagi:

- brak w sprawozdaniach poprawek pomiarowych umożliwiających uwzględnienie parametrów pracy instalacji wytwarzających pola najbardziej niekorzystne z punktu widzenia oddziaływania na środowisko (ust. 6 zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.). Wszystkie pomiary wykonano z użyciem mierników szerokopasmowych. Biorąc pod uwagę specyfikę współczesnych systemów telefonii komórkowej, wyznaczenie takich poprawek jest możliwe praktycznie wyłącznie na drodze ekstrapolacji, po wykonaniu pomiarów metodą selektywną,
- brak udokumentowania analiz i odniesień do dokumentów stwierdzających zakres występowania PEM o poziomach zbliżonych do poziomów dopuszczalnych oraz rozkładu przestrzennego tych pól, na podstawie których powinny zostać wyznaczone pionory pomiarowe,

²¹ Postanowienie o powołaniu biegłych z dnia 15 marca 2018 r., wydane przez Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Krakowie.

- niespełnienie wymogu pracy instalacji radiowej w najbardziej niekorzystnych dla otoczenia warunkach emisji promieniowania,
- często nieprawidłowy wybór głównych pionów pomiarowych, niejednokrotnie w przypadkowych miejscach i prawie wyłącznie w lokalizacjach „przyziemnych”,
- w czterech przypadkach nieprawidłowo wyznaczono dodatkowe pionów pomiarowe. Brak było pomiarów w budynkach mieszkalnych w otoczeniu SBTk, w tym na balkonach, tarasach, na których mogą przebywać ludzie (ust. 13 zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r.). Np. w jednym przypadku w ogóle nie przeprowadzono pomiarów w takich miejscach, pomimo stosunkowo wysokich mocy emisyjnych nadajników oraz gęstej zabudowy w otoczeniu SBTk²², a w trzech były to pionów w zbyt małej liczbie, biorąc pod uwagę parametry SBTk oraz ich otoczenie (zabudowa mieszkaniowa). Tylko w jednym przypadku²³ laboratorium uwzględniło w dużym stopniu obowiązek wyznaczania pionów pomiarowych w budynkach znajdujących się w otoczeniu SBTk, co wskazano, jako przykład dobrej praktyki pomiarowej.

Zdaniem biegłych, zbadane sprawozdania pomiarowe charakteryzuje istotna niezgodność z zaleceniami dotyczącymi realizacji pomiarów, określonymi w rozporządzeniu z 30 października 2003 r. Nieprawidłowe wyznaczanie głównych i pomocniczych pionów pomiarowych stanowi najczęstszą podstawę do zakwalifikowania sprawozdania jako takiego, które powinno zostać odrzucone już po wstępnej analizie przez operatora zlecającego pomiary lub urzędnika administracji publicznej, do której było ono kierowane.

(dowód: akta kontroli str. 1105-1154)

Odnosząc się do ustaleń biegłych MPWIS poinformował m.in., że:

- zakres danych i forma sprawozdania z pomiarów natężenia PEM nie są wskazane w obowiązujących aktach prawnych,
- laboratoria akredytowane wykonują pomiary i opracowują ich wyniki zgodnie z odpowiednimi wymaganiami nakładanymi przez PCA oraz wytycznymi zawartymi w zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r., a potwierdzenie kompetencji danego laboratorium podlega systematycznej ocenie przez audytorów technicznych PCA (ekspertów w dziedzinie pomiarów PEM). Brak jest zatem uzasadnienia do kwestionowania informacji przedkładanych w sprawozdaniach operatorów w zakresie doboru punktów pomiarowych, ich odległości od SBTk, czy parametrów pracy anten,
- organ analizując sprawozdania z pomiarów, w których zawarty jest zapis o tym, że stacja pracowała zgodnie z warunkami przedstawionymi w specyfikacji technicznej, przyjmuje, że pomiary były wykonywane w warunkach największego oddziaływania na środowisko, czyli w warunkach maksymalnej mocy emisyjnej anten,
- przepisy prawa nie nakładają na laboratoria pomiarowe obowiązku zamieszczania w sprawozdaniach analiz wstępnych analiz wstępnych i odniesień do dokumentów stwierdzających zakres występowania PEM oraz rozkładu przestrzennego tych pól, na podstawie których powinny być wyznaczone punkty pomiarowe. Brak jest więc podstaw do kwestionowania sprawozdań przez organa PIS w ramach prowadzonego nadzoru zapobiegawczego,
- w sprawozdaniach brak jest informacji na temat ponawiania prób wykonania pomiarów w budynkach mieszkalnych po stwierdzeniu nieobecności mieszkańców. Organ nie ma podstawy do kwestionowania informacji zawartych w sprawozdaniu w tym zakresie, tym bardziej, że nie wystąpiła sytuacja, w której organy ochrony środowiska, czy mieszkańcy wystąpiliby o uzupełnienie przedstawianych w sprawozdaniach pomiarów,
- metodyka pomiarowa nie zawiera wytycznych, co do rodzaju miernika, jakim powinny być wykonywane pomiary PEM,
- odnośnie braku identyfikacji innych źródeł PEM w danej lokalizacji, obiekt niezależnie od liczby źródeł PEM rozpatrywany jest całościowo, a pomiary wykonywane miernikiem szerokopasmowym obejmują również oddziaływanie ich źródeł PEM zlokalizowanych w otoczeniu badanej instalacji.

(dowód: akta kontroli str. 1217-1228)

²² PP-PS/15-05-192.

²³ 172/2017/OS/08.

Ponadto biegli przeanalizowali sprawozdania z pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych pochodzących od SBTK wykonanych przez WSSE dla dwóch lokalizacji na terenie województwa małopolskiego, na podstawie których stwierdzili m.in. że:

- punkty pomiarowe zlokalizowane były zgodnie z zaleceniami zawartymi w rozporządzeniu z dnia 30 października 2003 r. – w płaszczyźnie okna, na środku pomieszczeń oraz na balkonie;
- wyznaczanie punktów pomiarowych w obrębie budynków mieszkalnych było przemyślane i celowe. Pomiary zrealizowano w pomieszczeniach na wszystkich kondygnacjach mieszkalnych, w oknach od strony SBTK, na środku pomieszczeń oraz niejednokrotnie w punktach dodatkowych (np. w pobliżu ścian);
- do realizacji pomiaru wykorzystywano miernik szerokopasmowy, uniemożliwiający rozpoznanie źródła promieniowania oraz ekstrapolację wyników, ale w zupełności wystarczający do wykrycia dopuszczalnych przekroczeń poziomów (i w dalszej konsekwencji podjęcia kolejnych kroków interwencyjnych);
- pomiary „ukierunkowane” były na weryfikację występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężenia PEM w miejscu zamieszkania i ten cel realizowały;
- czynności pomiarowe były bardzo dobrze udokumentowane – do opracowanego sprawozdania z pomiarów dołączono odrębne notatki robione podczas wykonywania pomiarów oraz obliczenia wyniku po uwzględnieniu niepewności pomiarowej. Biegli uznali to za bardzo dobrą praktykę, która oddala ewentualne zarzuty o niezgodności wartości odczytanych z mierników w trakcie pomiarów i tych umieszczonych w dokumentach końcowych.

(dowód: akta kontroli str. 1215, 1105-1154)

2.6. Skargi i wnioski o wykonanie pomiarów w otoczeniu SBTK opisane zostały przy działalności kontrolnej w pkt 2.2-2.4 wystąpienia.

2.7. W okresie objętym kontrolą WSSE nie wykonywała usług zleconych w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK w rozumieniu art. 36 ust. 3b uPIS i nie uzyskiwała z tego tytułu żadnych dochodów.

(dowód: akta kontroli str. 365)

2.8. W kontrolowanym okresie w WSSE zarejestrowano łącznie 70 skarg. Żadna ze skarg nie dotyczyła działalności pracowników WSSE w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 364, 433)

2.9. W kontrolowanym okresie MWPIŚ nie zgłaszał GIS trudności w realizacji zadań inspekcyjnych w zakresie pomiarów PEM.

MPWIS wyjaśnił, iż obowiązek wykonywania zadań w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK jest nałożony na WIOŚ i nie ma prawnie określonych zadań PIS w tym zakresie. Kierownik Oddziału NP dodała, że podstawowy problem stanowi brak przepisów wykonawczych regulujących w sposób szczegółowy zakres kompetencji i obowiązków PIS i rozdzielających kompetencje pomiędzy PIOŚ i PIS w zakresie pomiarów PEM w otoczeniu SBTK.

(dowód: akta kontroli str. 107, 113)

2.10. Zagadnienia związane z nadzorem sanitarnym nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK były przedmiotem rocznych sprawozdań z działalności Oddziału NP, stanowiących część opisową sprawozdań z działalności WSSE kierowanych do GIS za lata 2015-2016. W sprawozdaniu z 2015 r. zamieszczono m.in. informacje o ilości opinii i pomiarów w zakresie nadzoru sanitarnego nad oddziaływaniem SBTK. Sprawozdanie z 2016 r. wskazuje natomiast na ilość sprawozdań z pomiarów PEM jakie wpłynęły do WSSE na podstawie art. 122a uPoŚ oraz zgłoszeń instalacji na podstawie art. 152 uPoŚ, a także liczby oraz wyników pomiarów PEM w otoczeniu SBTK wykonanych w związku z otrzymanymi wnioskami.

(dowód: akta kontroli str. 370-371, 391-392)

Raport o stanie sanitarnym województwa małopolskiego za rok 2015 nie zawierał informacji na temat nadzoru nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu

SBTK. Wykonane w 2015 r. przez WSSE pomiary kontrolne wykazały w dwóch mieszkaniach przekroczenia dopuszczalnego poziomu PEM w otoczeniu SBTK. Informacje dotyczące PEM w otoczeniu SBTK zostały ujęte w raporcie za 2016 r. ze wskazaniem na liczbę dokonanych pomiarów na wniosek mieszkańców oraz braku przekroczeń dopuszczalnego poziomu PEM.

(dowód: akta kontroli str. 395-399,403)

Kierownik Oddziału NP wyjaśniła, iż brak jest ogólnych wytycznych wskazujących, które informacje winny być ujęte w raporcie o stanie sanitarnym województwa. Pomimo tego, starano się przekazać zagadnienia z zakresu promieniowania jonizującego jak i niejonizującego. Informacje na temat nadzoru nad dotrzymywaniem dopuszczalnych poziomów PEM w otoczeniu SBTK były ujmowane w raportach za rok 2013, 2014 oraz 2016. Planowane jest także zamieszczenie tych informacji w raporcie za rok 2017.

(dowód: akta kontroli str. 354)

2.11. W okresie objętym kontrolą do WSSE wpłynął jeden wniosek organu j.s.t. o podjęcie działań w zakresie nadzoru nad SBTK. Występujący w imieniu mieszkańców Wójt Gminy Siepraw zwrócił się o pilne przeprowadzenie kontroli oddziaływania obiektu na mieszkańców Gminy. W wyniku przeprowadzonych pomiarów, pracownicy WSSE ustalili, iż we wskazanych lokalizacjach wartości dopuszczalne poziomów PEM nie zostały przekroczone. Sprawa ta była jedną z dziesięciu skarg/wniosków, opisanych w punkcie 2.2. wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 511)

Ocena częściowa

W okresie objętym kontrolą MPWIS nie prowadził z własnej inicjatywy pomiarów kontrolnych PEM w otoczeniu SBTK w oparciu o analizę ryzyka, ukierunkowaną na wybór miejsc narażonych na występowanie ponadnormatywnego poziomu PEM. Nieliczne pomiary kontrolne w tym zakresie były przeprowadzane w odpowiedzi na napływające wnioski, głównie osób fizycznych, administratorów budynków lub organów j.s.t. NIK uwzględnia, iż kontrole PEM w otoczeniu SBTK nie były objęte wytycznymi GIS do planowania i działalności PWIS. Nie obowiązywały także jednolite w PIS zasady i przesłanki typowania miejsc do pomiarów kontrolnych PEM. W WSSE nie przeprowadzano udokumentowanej analizy wyników pomiarów przedkładanych przez użytkowników SBTK na podstawie art. 122a ust. 2 uPoś. W odniesieniu do żadnego z nich nie sporządzono odrębnych notatek, nie dokonywano też na nich adnotacji, świadczących o fakcie i o zakresie ich analizy przez pracowników WSSE. Przyczynił się do tego brak jednolitych w PIS zasad wskazujących sposób postępowania z tego typu dokumentami. Tymczasem kontrola NIK wykazała, że część wyników pomiarów nie mogła stanowić podstawy do sformułowania wniosku, iż w miejscach dostępnych dla ludności w otoczeniu SBTK nie występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu PEM. W skrajnych przypadkach w sprawozdaniach pomiarowych laboratoria pomiarowe wskazywały od 7 do 326 lokali mieszkalnych niedostępnych do pomiarów ze względu na nieobecność mieszkańców. Wykonywanie pomiarów w budynkach mieszkalnych, na balkonach i tarasach, na których mogą przebywać ludzie stanowi jeden z kluczowych wymogów metodyki pomiarów PEM określonej w zał. nr 2 do rozporządzenia z 30 października 2003 r. Zdaniem NIK, w przypadku powzięcia uzasadnionych wątpliwości co do rzetelności pomiarów MPWIS – jako organ właściwy w sprawach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w województwie – uprawniony jest do skierowania ich wyników do weryfikacji przez PCA oraz przeprowadzenia pomiarów PEM z własnej inicjatywy.

W ocenie NIK, biorąc pod uwagę liczbę dokumentów wpływających do WSSE na podstawie art. 122a ust. 2 uPoś (w latach 2015-2017 ponad 1390 sprawozdań), a także brzmienie art. 4 ust. 1 pkt 1 oraz art. 12 ust. 1a pkt 2 uPIS, analiza tych dokumentów winna być dokumentowana zgodnie z zasadą zachowania śladu rewizyjnego świadczącego o fakcie i o zakresie jej przeprowadzenia przez pracowników WSSE.

NIK uwzględnia, iż kierunki działań kontrolnych w obszarze SBTK nie były ujmowane w wytycznych GIS, a także brak było ustalonych w ramach PIS jednolitych zasad i przesłanek typowania lokalizacji do pomiarów kontrolnych oraz sposobu planowania

i prowadzenia pomiarów. NIK zwraca jednak uwagę, iż przepisy uPIS uprawniają PWIS do przeprowadzania – w ramach nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w województwie – pomiarów PEM z własnej inicjatywy w miejscach wskazanych w art. 25 ust. 1 pkt 1 uPIS, czy też art. 26 uPIS, za uprzednią zgodą mieszkańca. Zdaniem NIK powinno to następować m.in. w sytuacji uzasadnionych zastrzeżeń do wyników pomiarów przedłożonych przez użytkownika SBTk.

3. Działania oświatowo-zdrowotne w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej

Zgodnie z art. 6 pkt 1, 3 i 4 uPIS, PIS inicjuje, organizuje, prowadzi, koordynuje i nadzoruje działalność oświatowo-zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych, a w szczególności inicjuje i wytycza kierunki przedsięwzięć zmierzających do zaznajamiania społeczeństwa z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia (...), udziela porad i informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania negatywnego wpływu czynników i zjawisk fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie ludzi, a także ocenia działalność oświatowo-zdrowotną prowadzoną przez szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze, szkoły wyższe oraz środki masowego przekazywania, podmioty lecznicze oraz inne podmioty, instytucje i organizacje, a także udziela im pomocy w prowadzeniu tej działalności.

Opis stanu faktycznego

3.1. W kierunkach działań w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia²⁴, realizowanych przez Dział Zdrowia Publicznego i Promocji Zdrowia WSSE (dalej *Dział Promocji Zdrowia*) wśród zadań nie planowano odrębnego zadania z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym i bezpiecznego korzystania z urządzeń telefonii komórkowej. W planach rocznych zakładano realizację tematów głównie dotyczących przeciwdziałaniu uzależnieniom od tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz blok zarezerwowany na inne przedsięwzięcia związane z sytuacją epidemiologiczną w kraju lub woj. małopolskim. Do zadań Działu Promocji Zdrowia należało też nawiązywanie i realizacja współpracy z jednostkami administracji rządowej i pozarządowej oraz organizacjami społecznymi w obszarze działań profilaktycznych i edukacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 50, 291-315)

Aktywność informacyjna Działu Promocji Zdrowia na przestrzeni 2015-2017 dotycząca ochrony przed promieniowaniem i bezpiecznego korzystania z telefonów komórkowych polegała na opublikowaniu na portalu społecznościowym tzw. infografiki pt. „Telefony komórkowe. Jak chronić się przed promieniowaniem”. Zamieszczono w niej wskazówki jak korzystać z telefonów komórkowych w sposób ograniczający ekspozycję na promieniowanie oraz podano główne ryzyka związane z promieniowaniem pochodzącym od telefonów komórkowych. Infografika została opublikowana 15 lipca 2017 r. na profilu edukacyjnym „5 kroków do zdrowia”²⁵ prowadzonym przez WSSE, na portalu społecznościowym²⁶.

(dowód: akta kontroli str. 316, 321-322)

Kierownik Działu Promocji Zdrowia w sprawie braku szerszych działań wyjaśniła m.in., że:

- w latach 2015-2017 GIS nie zlecał bezpośrednio zadań (programowych czy też akcyjnych) dotyczących działań edukacyjnych dotyczących ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym od telefonii komórkowej; w Narodowym Programie Zdrowia (edycja poprzednia i obecna) w ww. zakresie Państwowa Inspekcja Sanitarna nie była wskazana bezpośrednio jako realizator zadania²⁷;

²⁴ „Plan zasadniczych zamierzeń WSSE” na 2015 r., 2016 r., 2017 r.

²⁵ www.5krokowdodzrowia.pl Ideaą profilu i portalu www.5krokowdodzrowia.pl było publikowanie informacji związanych z profilaktyką i zdrowym stylem życia.

²⁶ www.facebook.com/834422979960020/photos/a.874188299316821.1073741828.834422979960020/1452321341503511/?type=3&theater

²⁷ Dotyczy zadania nr 1.2. ppkt 3. celu operacyjnego 4: „Ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki” Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020. Realizatorem zadania wskazano m.in. GIS.

- co roku organizowany jest Dzień Otwarty WSSE w Krakowie dla mieszkańców podczas, którego prezentowane są działania inspekcji sanitarnej i w 2016 r. istniała możliwość pomiaru pola elektromagnetycznego wokół urządzeń elektronicznych w tym telefonów komórkowych oraz pracownik Oddziału Laboratorium WSSE udzielał informacji na temat promieniowania i jego wpływu na zdrowie;
- prośby o współpracę placówek oświatowych z ostatnich lat 2015-2017 dotyczyły przeprowadzenia szkolenia i wykładów w zakresie profilaktyki używania środków zastępczych („dopalaczy”), profilaktyki wszawicy, profilaktyki grypy i innych chorób wieku dziecięcego, prawidłowego żywienia, realizacji Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.²⁸;

Kierownik ww. Działu w sprawie braku współpracy z innymi organami administracji publicznej, instytucjami badawczymi, sektorem prywatnym w ww. zakresie wskazała m.in., że:

- żadna z wyżej wymienionych instytucji nie zwracała się z tym problemem i prośbą o ewentualną edukację;
- współpraca z organami administracji publicznej tj. Małopolskim Urzędem Wojewódzkim oraz Urzędem Marszałkowskim Województwa Małopolskiego Kuratorium Oświaty była prowadzona ściśle od wielu lat i dotyczy głównie tematów: zapobiegania HIV i zwalczanie AIDS, przeciwdziałanie uzależnieniom, promowania szczepień ochronnych; współpraca z organizacjami pozarządowymi również koncentrowała się głównie wokół tematu profilaktyki używania dopalaczy i narkotyków oraz zapobiegania zakażeniom HIV/AIDS;
- ponadto ze względu na ograniczone zasoby kadrowe i finansowe oraz konieczność racjonalnej alokacji środków podejmowano działania, które stanowiły priorytet zdrowotny. W analizowanych latach 2015-2017 szczególny nacisk położony był na działania związane z żywieniem dzieci i młodzieży (zmiana rozporządzenia dotyczącego żywienia w placówkach nauczania i wychowania), profilaktyką używania środków zastępczych (wzrastająca liczba zatruć i zgonów wywołanych używaniem dopalaczy), promowaniem szczepień ochronnych (wzrastająca liczba osób uchylających się od obowiązku szczepień). Tym samym działania prozdrowotne obejmujące ochronę ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym podchodzącym od urządzeń telefonii komórkowej dotychczas nie były prowadzone na szeroką skalę.

(dowód: akta kontroli str. 317-320, 323)

3.2. Oddział Nadzoru Higieny Żywności, Żywienia i Procesów Nauczania WSSE realizując zadania z zakresu higieny procesów nauczania nie obejmował nadzorem i koordynacją działań placówek oświatowych w zakresie bezpiecznego korzystania z urządzeń mobilnych. Kierownik Oddziału wyjaśnił, że: zakres powyższych działań nie wynikał ze stosowanej Procedury Kontroli oraz Instrukcji w obszarze Higieny Dzieci i Młodzieży. Powyższy dokument określał tryb postępowania podczas kontroli w obszarze nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w placówkach oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych, rekreacji i wypoczynku oraz nadzoru nad higieną procesu nauczania. Poinformował ponadto, że dyrektorzy szkół nie zgłaszali inspektorom WSSE w trakcie sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego problemów związanych z korzystaniem z telefonów komórkowych przez dzieci, jak również z bliskością szkół od stacji bazowych.

(dowód: akta kontroli str. 41, 324-325)

Ocena cząstkowa

Działania oświatowo-zdrowotne w zakresie ochrony przed PEM pochodzącym od urządzeń telefonii ograniczały się do udostępniania na stronie internetowej informacji na temat sposobów ograniczania ekspozycji na PEM podczas korzystania z telefonów komórkowych. Nie prowadzono zaś działań polegających na inicjowaniu i koordynowaniu współpracy w tym zakresie z placówkami oświatowymi. Przyczynił się do tego, wskazywany przez WSSE, brak sygnałów zewnętrznych na temat potrzeb w tym zakresie, oraz brak jednolitych

²⁸ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

wytycznych GIS dotyczących metod i zakresu działalności w obszarze uświadamiania ryzyka związanego z promieniowaniem elektromagnetycznym, na które narażone są osoby intensywnie korzystające z urządzeń mobilnych.

NIK zwraca uwagę na ograniczony zakres działalności oświatowo-zdrowotnej WSSE w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym pochodzącym od urządzeń telefonii komórkowej, ukierunkowanych w szczególności na dzieci i młodzież, a także brak działań polegających na inicjowaniu i koordynowaniu współpracy w tym zakresie z placówkami oświatowymi. Niezależnie od braku jednolitych wytycznych GIS w tym obszarze, podejmowanie takich działań mieści się w zadaniach PWIS określonych w art. 6 w związku z art. 1 pkt 3, art. 2 oraz art. 12 ust. 1a pkt 2 uPIS. Tym samym, w ocenie NIK, powinny one być kontynuowane, a w tym inicjowane przez WSSE, w szerszym zakresie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁹, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków pokontrolnych i nie oczekuje odpowiedzi na niniejsze wystąpienie.

Kraków, dnia 15 czerwca 2018 r.

Kontroler

Monika Różańska
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

z up.

Jan Kosiniak
Wicedyrektor

²⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 524